

## Plan wynikowy do wiedzy o społeczeństwie dla klasy 8 szkoły podstawowej

| Temat                               | Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     | Dopuszczająca [2]                                                                                                                                                                                                                                                                    | Dostateczna [3]                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Dobra [4]                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Bardzo dobra [5]                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Celująca [6]                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|                                     | Uczeń potrafi:                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>1. Człowiek w społeczeństwie</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe potrzeby człowieka;</li> <li>- wymienić osoby [podmioty, instytucje], które mają wpływ na rozwój młodego człowieka;</li> <li>- podać przykłady ról społecznych;</li> <li>- podać przykłady norm społecznych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe kategorie potrzeb człowieka;</li> <li>- podać przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i zachowania jednostki;</li> <li>- wymienić podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia;</li> <li>- podać przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dopasować wskazane potrzeby do właściwych kategorii;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy potrzebami naturalnymi a społecznymi człowieka;</li> <li>- wyjaśnić znaczenie słowa <i>socjalizacja</i>;</li> <li>- wyjaśnić, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina;</li> <li>- porównać społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela;</li> <li>- podać przykłady konfliktu ról społecznych;</li> <li>- wymienić podstawowe kategorie norm społecznych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dostrzec i przedstawić zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka;</li> <li>- przedstawić czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka;</li> <li>- rozpoznać i dopasować wskazane normy społeczne do właściwych kategorii;</li> <li>- przedstawić pozytywne i negatywne wzorce zachowań funkcjonujące w swoim środowisku rówieśniczym;</li> <li>- dokonać autorefleksji, wskazać swoje mocne i słabe strony;</li> <li>- na wybranych przykładach [tekst,</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przewidzieć konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy normami formalnymi a nieformalnymi;</li> <li>- na wybranych przykładach dokonać analizy sytuacji, w której dochodzi do konfliktu ról społecznych [wskazać przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu];</li> <li>- przedstawić problem przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku [ocena zjawiska, dostrzeganie</li> </ul> |

|                           |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                           |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | ilustracja] dostrzec konflikt ról społecznych;<br>- wskazać przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych.                                                                                                                                                                                                                                                                        | problemów i zagrożeń, wskazywanie przyczyn i konsekwencji].                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>2. Grupy społeczne</b> | - podać przykłady grup społecznych;<br>- podać przykłady konfliktów społecznych;<br>- wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole. | - wymienić podstawowe cechy grup społecznych;<br>- określić, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska;<br>- wymienić grupy społeczne, do których należy;<br>- wymienić typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej;<br>- podać przykłady postaw/zachowań jednostek wobec konfliktu;<br>- wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów społecznych. | - rozpoznać poszczególne rodzaje grup społecznych;<br>- wskazać cechy grupy nastawionej na realizację zadania, typowego dla społeczności uczniowskiej;<br>- podać przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie;<br>- podać przykłady zasad efektywnej współpracy;<br>- wskazać dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu;<br>- rozpoznać typowe sposoby rozwiązywania konfliktów;<br>- wymienić | - dopasować właściwe cechy do podanych grup społecznych;<br>- rozpoznać sytuacje, w których łamane są zasady efektywnej współpracy w grupie;<br>- porównać konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa;<br>- porównać różne sposoby rozwiązywania konfliktów, wskazać ich dobre i złe strony;<br>- uzasadnić wybór metody rozwiązywania konfliktu | - porównać cechy grup nastawionych na realizację różnych typów zadań;<br>- dokonać analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazać strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne konfliktu; zaproponować sposoby rozwiązania konfliktu, uzasadnić wybór sposobu rozwiązania konfliktu]. |

|                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                | warunki prowadzenia skutecznych negocjacji.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | społecznego.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>3. Komunikacja i autoprezentacja</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe zasady skutecznej komunikacji;</li> <li>- odróżnić nadawcę od odbiorcy komunikatu;</li> <li>- podać przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie [zachować dystans, sprzeciwić się].</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe rodzaje komunikacji;</li> <li>- podać przykłady komunikatów w niewerbalnych;</li> <li>- wymienić czynniki utrudniające wystąpienia publiczne;</li> <li>- wymienić podstawowe cechy postawy asertywnej.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego;</li> <li>- wyjaśnić, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna;</li> <li>- określić nadawcę i odbiorcę przedstawionego komunikatu;</li> <li>- wymienić zasady, których należy przestrzegać w wystąpieniach publicznych;</li> <li>- zastosować w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. w wystąpieniu na forum klasy;</li> <li>- rozpoznać postawy asertywne oraz postawy uległości, agresji i manipulacji.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- odczytać znaczenie i rolę komunikatów w niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych;</li> <li>- zastosować wybrane komunikaty niewerbalne w wystąpieniu publicznym;</li> <li>- wyjaśnić, czym się różni debata od dyskusji;</li> <li>- dostrzec i opisać przykłady łamania zasad dobrej komunikacji;</li> <li>- wyjaśnić, czym się różni postawa asertywna od postaw: uległości, agresji i manipulacji.</li> <li>- stosować w praktyce warunki asertywności.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dokonać krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy [wykorzystać środki perswazyjne, przejawy i sposoby manipulacji, wykorzystanie komunikaty niewerbalne];</li> <li>- dokonać krytycznej analizy postaw uznawanych za asertywne pod kątem przestrzegania zasad asertywności;</li> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] akcję społeczną propagującą postawy asertywne i zasady asertywności.</li> </ul> |
| <b>4. Życie rodzinne</b>                | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady więzi</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić cechy rodziny jako</li> </ul>                                                                                                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób rodzina</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazywać przykłady [rozpoznać</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

|                                   |                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                   | <p>łączących członków rodziny;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny [dzieci, rodziców].</li> </ul>                                                               | <p>grupy społecznej;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić potrzeby młodych ludzi, które zaspokaja rodzina;</li> <li>- wymienić rodzaje współczesnych rodzin;</li> <li>- wymienić podstawowe prawa i obowiązki dziecka w rodzinie;</li> <li>- wymienić podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne;</li> <li>- wymienić podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych polskich rodzin.</li> </ul> | <p>przyczynia się do zaspokajania potrzeb człowieka;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać nazwy poszczególnych funkcji rodziny;</li> <li>- porównać cechy różnych typów rodzin / rozpoznać poszczególne typy rodziny;</li> <li>- wymienić czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych;</li> <li>- wymienić instytucje wspierające rodziny w realizacji swoich funkcji oraz formy pomocy rodzinie.</li> </ul> | <p>sytuacje] realizacji przez rodzinę poszczególnych funkcji;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- rozpoznawać sytuacje nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji;</li> <li>- wyjaśnić, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji;</li> <li>- wskazać zależności pomiędzy systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny.</li> </ul> | <p>aktywny udział] działanie [projekt społeczny] propagujący na terenie szkoły lub społeczności lokalnej wybrane wartości kształtujące życie rodzinne;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące wiedzę na temat instytucji wspierających rodzinę i form pomocy rodzinie.</li> </ul> |
| <p><b>5. Edukacja i praca</b></p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe zadania szkoły,</li> <li>- wymienić poszczególne typy szkół tworzących strukturę szkolną w Polsce,</li> <li>- wymienić podstawowe prawa i obowiązki uczniów,</li> <li>- wymienić</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić funkcje, które pełni szkoła,</li> <li>- odczytać ze schematu podstawowe informacje dotyczące struktury polskiego szkolnictwa,</li> <li>- przedstawić różne warianty kontynuowania edukacji</li> </ul>                                                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić działania za pomocą, których szkoła realizuje poszczególne funkcje;</li> <li>- przedstawić wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji;</li> <li>- zaplanować</li> </ul>                                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zhierarchizować funkcje szkoły,</li> <li>- określić, jaki wpływ na rozwój i przyszłość młodego człowieka wywiera szkoła;</li> <li>- wyjaśnić, jakich umiejętności oczekuje współczesny</li> </ul>                                                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące ideę samorządności uczniowskiej ;</li> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział]</li> </ul>                                                                                                                                      |

|                                |                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                         |
|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                | osoby, u których może szukać pomocy, w przypadku naruszenia praw ucznia.                                                                                                              | po ukończeniu szkoły podstawowej;<br>- określić, kto tworzy samorząd szkolny,<br>- wymienić formy organizacji życia szkolnego.                                                                                                           | swoją dalszą edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej [preferencji zawodowych];<br>- scharakteryzować poszczególne formy życia szkolnego [organizacja, zadania, formy działania],<br>- rozpoznać przypadki naruszenia praw ucznia.                         | rynek pracy;<br>- wymienić czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego i zawodowego;<br>- ocenić pracę samorządu szkolnego / podejmowane przez niego działania i formy pracy;<br>- ocenić i uzasadnić swoją aktywność [pracę] w ramach samorządu szkolnego. | działanie informujące społeczność szkolną, o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole.                                |
| <b>6. Ekonomia na co dzień</b> | - odróżnić dochody rodziny od wydatków;<br>- wymienić podstawowe wydatki i źródła dochodów typowego gospodarstwa domowego;<br>- wymienić podstawowe prawa przysługujące konsumentowi. | - wymienić podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego;<br>- wymienić rodzaje źródeł dochodów gospodarstwa domowego;<br>- wymienić podstawowe zasady prawidłowo skonstruowanego budżetu domowego;<br>- podać przykłady łamania praw | - ocenić [uzasadnić ocenę], czy zaprezentowany budżet gospodarstwa domowego jest prawidłowo skonstruowany;<br>- wymienić przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym;<br>- opisać strukturę typowego budżetu domowego;<br>- napisać reklamację;<br>- wymienić | - zaprojektować działania służące ograniczeniu wydatków budżetu domowego;<br>- wyjaśnić, jak przestrzeganie zasad świadomego konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.                                                                                 | - na wybranych przykładach ocenić ofertę handlową [przydatność w gospodarstwie domowym, jakość, cena, konkurencyjność]. |

|                                    |                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                     |                                                                                                                                                     |
|------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    |                                                                                                  | konsumenta;<br>- wypełnić typowy formularz reklamacyjny .                                                                                                                                                                                                                                                | instytucje chroniące prawa konsumenta;<br>- wymienić podstawowe zasady, którymi powinien kierować się świadomy konsument.                                                                                                              |                                                                                                                                     |                                                                                                                                                     |
| Podsumowanie i test                |                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                     |                                                                                                                                                     |
| <b>1. Czym są prawa człowieka?</b> | - podać przykłady praw przysługujących dzieciom;<br>- podać przykłady praw i wolności człowieka; | - wymienić główne funkcje praw i wolności człowieka;<br>- podać, kto i kiedy uchwalił <i>Powszechną Deklarację Praw Człowieka</i> ;<br>- podać, kto i kiedy uchwalił <i>Konwencję Praw Dziecka</i> ;<br>- podać przykłady łamania praw dziecka;<br>- podać przykłady działań podejmowanych przez UNICEF. | - wymienić cechy praw i wolności człowieka;<br>- wyjaśnić, na czym polega szczególne znaczenie <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i> ;<br>- wymienić prawa zawarte w <i>Konwencji Praw Dziecka</i> ;<br>- rozwinąć skrót UNICEF | - przedstawić historię koncepcji praw i wolności człowieka;<br>- wyjaśnić, znaczenie poszczególnych cech praw i wolności człowieka. | - wyjaśnić, w jaki sposób młodzi ludzie mogą włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF;<br>- zaprezentować* wybraną formę aktywności UNICEFU. |
| <b>2. Katalog praw człowieka</b>   | - wymienić przykłady konstytucyjnych praw i wolności człowieka.                                  | - podać przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji;<br>- podać                                                                                                                                                                                                                               | - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy prawami pierwszej, drugiej                                                                                                                                                                 | - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony                                                              | - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię społeczną propagującą                                                                  |

|                                  |                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                               |
|----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                  |                                                                                                                                | przykłady praw i wolności osobistych, politycznych oraz socjalnych, kulturalnych i ekonomicznych zagwarantowanych w Konstytucji RP;                                                                                                                                                                 | i trzeciej generacji;<br>- rozpoznać przykłady łamania praw i wolności człowieka;<br>- uzasadnić konieczność funkcjonowania systemu ochrony praw i wolności człowieka.                                | praw człowieka.                                                                                                                                                             | ideę ochrony praw i wolności człowieka.                                                                                                                                                                                       |
| <b>3. Ochrona praw człowieka</b> | - podać przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie;<br>- wymienić instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce. | - podać przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka;<br>- podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka;<br>- podać przykłady działań podejmowanych przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż. | - przedstawić zagrożenia wynikające z łamania praw i wolności człowieka;<br>- wymienić przyczyny łamania praw człowieka;<br>- wyszukać w mediach opisy sytuacji, w których łamane są prawa człowieka. | - porównać poziom przestrzegania praw człowieka w państwach globalnego Południa i globalnej Północy;<br>- ocenić [uzasadnić] poziom przestrzegania praw człowieka w Polsce. | - przedstawić i ocenić poziom przestrzegania i ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata;<br>- zaprezentować* działalność wybranej organizacji międzynarodowej na rzecz ochrony praw i wolności człowieka. |
| <b>4. Bezpieczeństwo</b>         | - podać przykłady                                                                                                              | - określić, kogo                                                                                                                                                                                                                                                                                    | - określić podstawowe                                                                                                                                                                                 | - wyjaśnić, jak                                                                                                                                                             | - zaplanować [przeprowadzić]                                                                                                                                                                                                  |

|                                |                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                 |
|--------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>nieletnich</b>              | zagrożeń wynikających z korzystania z cyberprzestrzeni;<br>- podać przykłady pozytywnego i negatywnego wykorzystania internetu przez młodych ludzi.         | w świetle polskiego prawa, nazywamy nieletnim;<br>- wymienić podstawowe zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich;<br>- wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu<br>- wskazać formy cyberprzemocy.                                                                                   | zasady bezpiecznego korzystania z internetu;<br>- przedstawić wady i zalety aktywności na forach społecznościowych.                                                                                                                                                                                     | skutecznie można się chronić przed zagrożeniem cyberprzemocą                                                                                                                    | zić/ wziąć aktywny udział] działanie na rzecz promowania wśród rówieśników zasad prawidłowego korzystania z internetu.                                                                          |
| <b>5. Służby ochrony prawa</b> | - wymienić przykłady działań policji;<br>- podać przykłady, innych niż policja, służb porządkowych w Polsce,<br>- podać przykłady działań straży miejskiej. | - wymienić główne zadania policji;<br>- wymienić główne prawa przysługujące policjantom;<br>- wymienić prawa przysługujące nieletnim w kontakcie z policjantem;<br>- wymienić rodzaje służb mundurowych w Polsce.<br>- odszukać informacje o prawach przysługujących ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym. | - wymienić zadania poszczególnych służb mundurowych w Polsce;<br>- wymienić główne prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym;<br>- uzasadnić konieczność znajomości przysługujących nam praw;<br>- wyjaśnić, gdzie należy szukać pomocy w przypadku występowania przemocy domowej | - uzasadnić konieczność reagowania w przypadku występowania przemocy domowej, przemocy rówieśniczej;<br>- zinterpretować przepisy prawa dotyczące działania służb porządkowych. | - zaplanować działanie [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] propagujące konieczność [skuteczne formy] przeciwdziałania przemocy domowej [przemocy w grupie rówieśniczej / przemocy w szkole]. |

|                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Podsumowanie i test                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 1. Czym jest samorząd?                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>- określić, kto tworzy samorząd uczniowski;</li> <li>- podać przykłady działań samorządu uczniowskiego ;</li> <li>- wymienić podstawowe jednostki podziału terytorialnego państwa polskiego;</li> <li>- określić, w której gminie, powiecie i województwie mieszka.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić rodzaje samorządów działających w Polsce;</li> <li>- podać przykłady samorządów zawodowych ;</li> <li>- podać przykłady działań samorządu terytorialnego;</li> <li>- odszukać na mapie województwo, w którym mieszka;</li> <li>- rozpoznać herb miejscowości, w której mieszka;</li> <li>- odszukać informacje na temat osób pełniących najważniejsze funkcje w swojej gminie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, w jakim celu tworzone są samorządy zawodowe;</li> <li>- wyjaśnić, w czym przejawia się zasada decentralizacji władzy publicznej w Polsce;</li> <li>- wymienić organy samorządów terytorialnych w Polsce;</li> <li>- określić, jaki charakter ma gmina, w której mieszka;</li> <li>- rozpoznać herb województwa, w którym mieszka;</li> <li>- podać imiona i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsze funkcje w swojej gminie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- uzasadnić konieczność, angażowania się w życie lokalnej społeczności;</li> <li>- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny;</li> <li>- wyjaśnić, czym się różni gmina wiejska, od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej;</li> <li>- wymienić organy państwa, które mogą ingerować [kontrolować] działania władz samorządowych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować* swoją gminę: historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach;</li> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie na rzecz swojej społeczności lokalnej.</li> </ul> |
| 2. Gmina – podstawowa jednostka samorządu | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić organy gminy, w której mieszka;</li> <li>- podać przykłady spraw załatwianych w urzędzie</li> </ul>                                                                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe zadania gminy;</li> <li>- odróżnić organy uchwałodawcze od organów</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych gminy;</li> <li>- wymienić</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>- do poszczególnych rodzajów gminy dopasować odpowiadające im organy;</li> <li>-</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyszukać informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców w finansowany</li> </ul>                                                                                                                                                      |

|                                |                                                                         |                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                | gminy;<br>- określić, gdzie znajduje się urząd gminy, w której mieszka. | wykonawczych gminy;<br>- podać sposób wyłaniania władz gminy;<br>- podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendach gminnym. | zasady przeprowadzania wyborów do władz gminy;<br>- podać przykłady zadań własnych i zleconych gminy;<br>- wymienić źródła finansowania gminy;<br>- podać przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy;<br>- wyjaśnić pojęcie budżetu obywatelskiego;<br>- wyszukać informacje na temat przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy, miasta. | zinterpretować przepis prawa dotyczący organizacji referendum gminnego;<br>- wyjaśnić, jaką rolę w budżecie gminy odgrywają środki uzyskiwane z funduszy unijnych;<br>- uzasadnić konieczność angażowania się mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy i działalność organów gminy;<br>- wyjaśnić, w jaki sposób działalność samorządu gminnego przyczynia się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;<br>- podać przykłady działania młodzieżowej rady gminy. | ch z budżetów obywatelskich;<br>- przygotować kampanię wyborczą do młodzieżowej rady gminy;<br>- uczestniczyć w pracach młodzieżowej rady gminy;<br>- zareklamować / promować na forum szkoły ideę młodzieżowej rady gminy;<br>- zaprezentować strukturę budżetu swojej gminy [wykres, tabela, prezentacja multimedialna]. |
| <b>3. Powiat i województwo</b> | - wymienić organy powiatu i województwa;<br>- podać przykłady           | - wymienić podstawowe zadania samorządu powiatowego i wojewódzkiego                                                            | - wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych                                                                                                                                                                                                                                                                                 | - porównać strukturę i sposób powoływania władz samorządowych gminy,                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | - przedstawić strukturę polityczną sejmiku swojego województwa                                                                                                                                                                                                                                                             |

|                                                 |                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                 | <p>spraw załatwianych w starostwie powiatowym i urzędzie marszałkowskim;</p> <p>- określić, gdzie znajdują się władze powiatu i województwa, w których mieszka.</p>                                                  | <p>ego;</p> <p>- odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu i województwa;</p> <p>- podać sposób wyłaniania władz samorządowych powiatu i województwa;</p> <p>- podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum lokalnym.</p>                                                        | <p>ych powiatu i województwa;</p> <p>- zinterpretować przepis prawa dotyczący przeprowadzania wyborów do władz uchwałodawczych powiatu i województwa.</p>                                                     | <p>powiatu i województwa.</p>                                                                                                                                                                                                                                                  | <p>a;</p> <p>- zaprezentować* swój powiat lub województwo [historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach].</p>                                                                                                   |
| <p><b>4. Obywatele a władza samorządowa</b></p> | <p>- podać przykłady spraw załatwianych przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski;</p> <p>- odszukać stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego.</p> | <p>- sporządzić wykaz spraw, które można załatwić w gminie za pomocą ePUAP;</p> <p>- wymienić podstawowe zasady postępowania etycznego w pracy administracji publicznej;</p> <p>- wyjaśnić pojęcie korupcja;</p> <p>- wymienić praw przysługujących obywatelowi w urzędzie;</p> <p>- wypełnić wniosek</p> | <p>- odszukać informacje zamieszczane w Biuletynie Informacji Publicznej;</p> <p>- wyjaśnić, jaki rodzaj informacji zamieszcza się w BIP;</p> <p>- rozpoznać przypadki łamania praw obywateli w urzędzie.</p> | <p>- wyjaśnić, dlaczego należy przestrzegać zasad etycznego postępowania urzędników administracji;</p> <p>- wskazać działania, które może podjąć obywatel w przypadku łamania jego praw w urzędzie;</p> <p>- uzasadnić konieczność aktywności obywatelskiej dla prawidłowo</p> | <p>- zaplanować [przeprowadzić na forum szkoły] kampanię społeczną promującą zasady etycznego postępowania urzędników administracji [przeciwdziałającą zjawisku korupcji; nepotyzmu];</p> <p>- zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie/</p> |

|                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                           | o wydanie dowodu osobistego.                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                              | wego funkcjonowania społeczności lokalnej;<br>- zaprezentować strukturę organizacyjną swojego urzędu gminy.                                                                                                                                                          | dyskusji] na temat przyczyn i skutków zjawiska korupcji i [lub] nepotyzmu w życiu publicznym;<br>- zaprojektować inicjatywę, która może być sfinansowana w ramach budżetu obywatelskiego.                                                             |
| Podsumowanie i test        |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>1. Naród i ojczyzna</b> | - podać przykłady polskiego dziedzictwa narodowego;<br>- podać przykłady więzi łączących polską wspólnotę narodową,<br>- wymienić i rozpoznać polskie symbole narodowe;<br>- nazwać swoją dużą i małą ojczyznę;<br>- rozpoznać Narodowe Święto Niepodległości i Święto Narodowe Trzeciego | - wymienić główne czynniki kształtujące polską tożsamość narodową;<br>- wyjaśnić pojęcie ojczyzna;<br>- opisać polskie symbole narodowe;<br>- wymienić sytuacje, w których używa się polskich symboli narodowych;<br>- wymienić najważniejsze polskie święta narodowe;<br>- przedstawić | - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną;<br>- wyjaśnić, jakie znaczenie dla współczesnego młodego człowieka ma tożsamość narodowa;<br>- przedstawić historię polskich symboli narodowych;<br>- wymienić różne rodzaje tożsamości | - uzasadnić, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe - wyjaśnić, w jaki sposób historia kształtowała polską tożsamość narodową,<br>- do podanych świat narodowych dopasować im wydarzenia historyczne,<br>- przedstawić negatywne i pozytywne aspekty | - wyjaśnić, jak i dlaczego, jak zmieniały się na przestrzeni dziejów polskie symbole narodowe,<br>- przedstawić wybrany problem etniczny / narodowy współczesnego świata*,<br>- zaprezentować wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego*;<br>- |

|                                     |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                  |
|-------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     | Maja.                                                                                                                                                                                                                                   | zasady prawidłowego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych.                                                                                                                                                                                                                                          | społecznych.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | funkcjonowania społeczeństw wieloetnicznych/narodowych,<br>- wyjaśnić, z czego mogą wynikać trudności w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej.                                                                                                                                                               | przedstawić czynniki utrudniające i ułatwiające prawidłową komunikację pomiędzy różnymi grupami etnicznymi / narodowymi.                                                         |
| <b>2. Obywatelstwo i narodowość</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP;</li> <li>- podać przykłady cnót /wartości obywatelskich ;</li> <li>- wymienić postaci najwybitniejszych Polaków XX i XXI wieku.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- odróżnić [rozpoznać na przykładach] pojęcie narodowość od obywatelstwa;</li> <li>- wymienić więzi łączące obywatela i państwo;</li> <li>- wymienić podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega zasada krwi;</li> <li>- wymienić cechy dobrego obywatela.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- rozpoznać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy obywatelstwem a narodowością;</li> <li>- wymienić konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP;</li> <li>- wyjaśnić, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie więzi narodowych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- porównać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego;</li> <li>- uzasadnić konieczność przestrzegania cnót/wartości i obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym;</li> <li>- przedstawić konsekwencję odrzucenia wartości w życiu publicznym.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować* wzorzec obywatela polskiego; wybór postaci uzasadnić, odwołując się do jego cnót, postaw, działań, osiągnięć.</li> </ul> |
| <b>3. Czym jest patriotyzm ?</b>    | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz dobra</li> </ul>                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić pojęcie patriotyzm;</li> <li>- wymienić przejawy patriotyzmu</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>- uzasadnić potrzebę patriotyzmu we współczesnym świecie;</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazać zalety i wady postaw określanych jako patriotyzm</li> </ul>                                                                                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania</li> </ul>                                                                    |

|                                                            |                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                            | <p>Ojczyzny;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady postaw patriotycznych wśród współczesnej młodzieży.</li> </ul>                                                                   | <p>lokalnego i gospodarczego.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- porównać postawy patriotyczne dawniej i dzisiaj.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>gospodarczy;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazać zalety i wady postaw uznawanych współcześnie za przejawy patriotyzmu, np. kibicowanie na zawodach sportowych.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                          | <p>służące propagowaniu postaw patriotycznych</p> <p>[zaplanować, aktywnie uczestniczyć]</p> <p>;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- podjąć działania sprzyjające rozwojowi lokalnej społeczności [zaplanować, aktywnie uczestniczyć]</li> </ul> <p>.</p> |
| <p><b>4. Mniejszość i narodowe i etniczne w Polsce</b></p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady mniejszości etnicznych i narodowych we współczesnej Polsce;</li> <li>- wymienić podstawowe grupy cudzoziemców przebywających w Polsce.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe prawa przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce,</li> <li>- wyjaśnić pojęcie Polonia,</li> <li>- odczytać z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce;</li> <li>- odczytać z mapy, gdzie współcześnie znajdują się największe skupiska Polonii.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić zamieszkujące Polskę mniejszości narodowe i etniczne, oraz grupę posługującą się językiem regionalnym;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Polsce a cudzoziemcami;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy pojęciami: imigranci i uchodźcy;</li> <li>- wymienić podstawowe prawa</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszością narodową a mniejszością etniczną;</li> <li>- wymienić kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną;</li> <li>- wymienić główne czynniki, które zadecydowały o powstaniu Polonii;</li> <li>- uzasadnić konieczność szczególnej ochrony</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować* historię, kulturę, formy organizacji wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce</li> </ul>                                                                                                       |

|                                            |                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                            |
|--------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                            |                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                  | przysługując uchodźcom w Polsce;<br>- wymienić związki łączące Polonię z Polską.                                                                                                                                                                                                  | prawnej mniejszości narodowych i etnicznych.                                                                                                               |                                                                                                                                                                                            |
| <b>5. Tolerancja i przejawy ksenofobii</b> | - podać przykłady / rozpoznać przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu;<br>- rozpoznać postawy tolerancyjne i braku tolerancji. | - wyjaśnić pojęcia: ksenofobia, rasizm, szowinizm;<br>- wyjaśnić pojęcie tolerancja;<br>- odróżnić postawę tolerancyjną od postawy bezkrytycznej i akceptacji;<br>- podać przykłady stereotypów. | - wyjaśnić pojęcie stereotyp;<br>- wymienić cechy stereotypu;<br>- wyjaśnić, w jaki sposób można przeciwstawić się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmu i antysemityzmu.<br>- porównać postawę patriotyczną i nacjonalistyczną;<br>- uzasadnić słuszność postawy tolerancyjnej. | - uzasadnić potrzebę przeciwstawiania się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmu i antysemityzmu;<br>- przedstawić społeczne konsekwencje stereotypizacji. | - podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania sprzyjające kształtowaniu postawy otwartości, akceptacji i tolerancji wobec odmienności etnicznych, religijnych i kulturowych. |
| <b>Podsumowanie i test</b>                 |                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                            |
| <b>1. Państwo i demokracja</b>             | - podać przykłady działań władzy państwowej;<br>- wymienić podstawowe cechy państwa;<br>- wymienić nazwy współczesnych reżimów                        | - wyjaśnić, co to znaczy, że państwo jest suwerenne;<br>- wymienić podstawowe funkcje państwa;<br>- podać przykłady realizacji zasady                                                            | - - wymienić podstawowe formy demokracji bezpośredniej;<br>- wyjaśnić, czym się różni demokracja bezpośrednia                                                                                                                                                                     | - wskazać wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej;<br>- wskazać na mapie Europy monarchie i republiki;<br>- podać                              | - zaprezentować* sytuację człowieka w państwie totalitarnym<br>- porównać pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz                                                                 |

|                                          |                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                   |
|------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                          | politycznych [demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm].                                                                                                            | przedstawicielstwa;<br>- wymienić podstawowe cechy państwa demokratycznego.                                                                                                                                                    | od pośrednie j;<br>- wymienić korzyści, jakie daje obywatelom ustroj demokratyczny;<br>- wymienić podstawowe cechy autorytaryzmu i totalitaryzmu;<br>- dopasować działania władzy państwowej do poszczególnych funkcji państwa;<br>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a republiką. | przykłady współczesnych państwa autorytarnych;<br>- podać przykłady współczesnych i historycznych państw totalitarnych.                                                                                                | państwie autorytarnym i totalitarnym.                                                                                                                                                                                             |
| <b>2. Polska państwem demokratycznym</b> | - wymienić główne rodzaje władzy państwowej;<br>- wymienić organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej w Polsce;<br>- podać nazwę ustawy zasadniczej. | - wymienić podstawowe zasady ustroju Polski;<br>- wyjaśnić, na czym polega zasady: konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa i trójpodziału władzy;<br>- wymienić źródła powszechnie obowiązującego prawa w Polsce;<br>- wymienić | - wymienić rozdziały Konstytucji RP;<br>- wyjaśnić, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny;<br>- wyjaśnić, czym jest preambuła;<br>- wyjaśnić, na czym polegają zasady: pluralizmu politycznego, republikańskiej formy rządu,                                                                        | - wyjaśnić, jakich spraw może dotyczyć referendum ogólnokrajowe;<br>- dokonać interpretacji przepisu Konstytucji RP dotyczącego referendum ogólnokrajowego;<br>- przedstawić główne zasady nowelizacji Konstytucji RP. | - wyjaśnić, dlaczego zasady konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego, państwa prawa są fundamentami ustroju demokratycznego;<br>- wskazać wady i zalety republikańskiej formy rządów; |

|                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                         |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | szczególne<br>cechy<br>konstytucji.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | państwa<br>prawa;<br>- wymienić<br>wartości, do<br>których<br>odwołuje się<br>preambuła<br>Konstytucji;<br>- odszukać<br>w Konstytucji<br>i RP przepisy<br>dotyczące<br>wskazanych<br>kwestii;<br>- wyjaśnić,<br>czego<br>dotyczyły<br>referenda<br>ogólnokrajowe<br>przeprowadzone<br>po 1989<br>roku.                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | -<br>przedstawić<br>historię<br>polskiego<br>konstytucjonalizmu.                                                                        |
| <b>3. Sejm i Senat<br/>RP</b> | - wymienić<br>organy władzy<br>ustawodawczej;<br>- wymienić<br>główną<br>funkcję Sejmu<br>i Senatu;<br>- określić, z<br>kogo składa<br>się Sejm<br>i Senat;<br>- podać<br>zasadę<br>zgodnie, z<br>którą<br>formowany<br>jest Sejm i<br>Senat;<br>- podać<br>przykład partii<br>politycznej<br>działającej w<br>Polsce. | - określić, z<br>ilu posłów<br>składa się<br>Sejm, a z ilu<br>Senat;<br>- wymienić<br>najważniejsze<br>kompetencje<br>Sejmu<br>i Senatu;<br>- wyjaśnić,<br>na czym<br>polega<br>zasada<br>przedstawicielstwa;<br>- wyjaśnić, w<br>jaki sposób<br>podejmowane<br>są decyzje<br>w Sejmie<br>i Senacie;<br>- wymienić<br>zasady,<br>według,<br>których | - określić, z<br>kogo składa<br>się<br>Zgromadzenie<br>Narodowe;<br>- podać<br>przykład<br>sytuacji, w<br>której Sejm i<br>Senat<br>obradują<br>jako<br>Zgromadzenie<br>Narodowe;<br>- wyjaśnić<br>zasady,<br>według,<br>których<br>odbywają się<br>wybory do<br>Sejmu i<br>Senatu;<br>- wyjaśnić<br>pojęcie<br>immunitetu;<br>- wymienić<br>główne | - porównać<br>zasady<br>wyborów do<br>Sejmu<br>i Senatu;<br>- porównać<br>rolę Sejmu i<br>Senatu<br>w procesie<br>ustawodawczym;<br>- wyjaśnić,<br>jaką rolę w<br>procesie<br>ustawodawczym<br>posiada<br>Prezydent<br>RP;<br>- wyjaśnić<br>pojęcia:<br>mandat,<br>komisje<br>sejmowe,<br>Prezydium<br>Sejmu,<br>Konwent<br>Seniorów, | -<br>zaprezentować*<br>wybraną<br>polską partię<br>polityczną<br>[struktura<br>organizacyjna,<br>program,<br>działalność,<br>wartości]. |

|                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <p>odbywają się wybory do Sejmu i Senatu;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie bieżącej kadencji.</li> </ul>                              | <p>etapy procesu ustawodawczego;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, co jest głównym celem działalności partii politycznej.</li> </ul>                                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli;</li> <li>- wskazać skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza.</li> </ul>                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>4. Prezydent i Rada Ministrów</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić organy władzy wykonawczej w Polsce;</li> <li>- podać imię i nazwisko urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów;</li> <li>- określić sposób powoływania Prezydenta RP;</li> <li>- podać przykład uprawnień Prezydenta RP.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawić główne zasady wyboru Prezydenta RP;</li> <li>- wymienić podstawowe kompetencje Prezydenta RP;</li> <li>- wymienić podstawowe kompetencje Rady Ministrów.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- uporządkować kompetencje Prezydenta RP [polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna];</li> <li>- omówić główne zasady procedury tworzenia rządu;</li> <li>- przedstawić podstawowe fakty dotyczące życiorysu politycznego urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, na czym polega kontrola polityczna Sejmu nad Radą Ministrów;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega zasada kontrasygnaty;</li> <li>- przedstawić główne zadania wskazanych ministerstw;</li> <li>- wymienić Prezydentów RP po 1989 r.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować* zadania i zakres działań wybranego ministerstwa;</li> <li>- na podstawie zgromadzonych informacji, wyjaśnić, w jaki sposób działania wskazanych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny.</li> </ul> |
| <b>5. Sądy i trybunały</b>           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady spraw, z którymi człowiek może zwrócić się do sądu;</li> </ul>                                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić główne zasady postępowania sądowego;</li> <li>- wymienić nazwy</li> </ul>                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- rozpoznać główne zasady postępowania sądowego;</li> <li>- wyjaśnić, na czym</li> </ul>                                                                                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić zasady gwarantujące niezawisłość sędziów;</li> <li>- wyjaśnić,</li> </ul>                                                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- omówić strukturę i hierarchię sądów w Polsce;</li> <li>- zaprezentow</li> </ul>                                                                                                                                                       |

|                                   |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić rodzaje sądów w Polsce.</li> </ul>                                                             | <p>trybunałów działających w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- określić główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego;</li> <li>- wyjaśnić, czym zajmują się sądy administracyjne.</li> </ul>                                                                                                                         | <p>polega zasada niezależności sądów;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, na czym polega zasada niezawisłości sędziów;</li> <li>- wyjaśnić, jaką rolę pełnią sędziowie w procesie sądowym;</li> <li>- wymienić strony postępowania sądowego [postępowanie karne i cywilne].</li> </ul>                                                  | <p>znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób realizowana jest zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego,</li> <li>- wyjaśnić rolę Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu dla ochrony zasady państwa prawa.</li> </ul>       | <p>ać strukturę organizacyjną sądu rejonowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- zająć stanowisko w sprawie roli ławników w procesie sądowym [zbudować argumenty i kontrargumenty].</li> </ul>                                                                                                                                            |
| <b>6. Organizacje pozarządowe</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady organizacji pozarządowych;</li> <li>- podać przykłady działań wolontariuszy.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się;</li> <li>- odszukać przykłady stowarzyszeń i fundacji działających w swoim środowisku lokalnym;</li> <li>- podać przykłady działań podejmowanych przez związki zawodowe;</li> <li>- wymienić cechy wolontariatu.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić pojęcia: fundacja i stowarzyszenie;</li> <li>- wyjaśnić, jak rolę pełnią związki zawodowe;</li> <li>- uzasadnić konieczność angażowania się w działania organizacji pozarządowych;</li> <li>- przedstawić korzyści wynikające z pracy w wolontariacie;</li> <li>- wymienić główne organizacje</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się;</li> <li>- wyjaśnić różnicę pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem;</li> <li>- wyjaśnić, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- aktywnie uczestniczyć w działaniach na rzecz wspierania innych ludzi, rozwoju środowiska lokalnego [aktywność w organizacjach pozarządowych, praca w wolontariacie];</li> <li>- zaprezentować* wybraną organizację pozarządową [misja, wartości, cele, formy działania, struktura organizacyjna]</li> </ul> |

|                                    |                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    |                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | młodzieżowe działające w Polsce.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | a, znaczenie dla środowiska];<br>- przedstawić historię NSZZ "Solidarność";<br>- zaplanować działalność i strukturę organizacyjną dowolnego stowarzyszenia.                                                                                                                                          |
| <b>7. Media i opinia publiczna</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady środków masowego przekazu;</li> <li>- podać przykłady pracy dziennikarzy;</li> <li>- odszukać w środkach masowego przekazu przykłady reklam.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać główne cechy środków masowego przekazu;</li> <li>- podać główne cechy opinii publicznej;</li> <li>- wymienić główne funkcje mediów;</li> <li>- podać przykłady mediów społecznościowych;</li> <li>- odczytać, zilustrowane w prostej formie, wyniki wskazanego sondażu opinii publicznej;</li> <li>- wymienić główne funkcje reklamy.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- odczytać cel wskazanej kampanii społecznej;</li> <li>- wskazać pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania mediów społecznościowych;</li> <li>- wymienić główne zasady etyki dziennikarskiej;</li> <li>- odszukać w tekście publicystycznym fakty i opinie;</li> <li>- wymienić podstawowe sposoby perswazji / manipulacji stosowane w mediach.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dostrzec środki perswazji / manipulacji zastosowane we wskazanej reklamie;</li> <li>- wyjaśnić, jaką rolę pełni opinia publiczna [sondaże opinii publicznej] w państwie demokratycznym;</li> <li>- uzasadnić konieczność przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej;</li> <li>- odszukać przykłady łamania etyki dziennikarskiej;</li> <li>- uzasadnić konieczność oddzielania faktów od opinii.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób należy strzec się przed manipulacją stosowaną w reklamach;</li> <li>- dokonać krytycznej analizy wybranej reklamy;</li> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię reklamową [kampanię społeczną].</li> </ul> |
|                                    |                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

| Podsumowanie i test                  |                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|--------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. Organizacje międzynarodowe</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- rozwinąć skrót ONZ;</li> <li>- rozwinąć skrót NATO;</li> <li>- podać przykłady działań podejmowanych przez ONZ;</li> <li>- podać przykłady działań podejmowanych przez NATO.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić, główne cele i zadania ONZ;</li> <li>- wymienić główne cele i zadania NATO;</li> <li>- rozpoznać przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej;</li> <li>- wymienić główne organy ONZ.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, jaką rolę pełnią ambasadorzy i konsulowie;</li> <li>- wyjaśnić, jakie są główne cele polityki zagranicznej państwa;</li> <li>- określić, kiedy powstało ONZ i kiedy powstało NATO;</li> <li>- wyjaśnić, czym zajmuje się Rada Bezpieczeństwa ONZ;</li> <li>- wyjaśnić pojęcie <i>misja pokojowa</i> ONZ, - wymienić przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych;</li> <li>- wyjaśnić, jaką rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego;</li> <li>- wymienić nazwy, innych niż ONZ i NATO, organizacji międzynarodowych, do których należy Polska.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować* wybraną misję pokojową ONZ, w której brały udział/biorą wojska polskie [cele, zadania, historia misji, charakterystyka konfliktu, udział wojsk polskich, geografia polityczna], - wskazać na mapie państwa członkowskie NATO.</li> </ul> |
| <b>2. Unia Europejska</b>            | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej;</li> <li>- wymienić państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej.</li> </ul>                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- określić, kiedy i gdzie podpisano traktat o powstaniu Unii Europejskiej;</li> <li>- wymienić imiona i nazwiska Ojców założycieli zjednoczonej Europy;</li> <li>- wymienić</li> </ul>                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić główne etapy integracji europejskiej;</li> <li>- wskazać na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej;</li> <li>- odszukać informacje o życiorysie politycznym</li> </ul>                                                                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać podstawowe kompetencje głównych organów Unii Europejskiej,</li> <li>- przedstawić wady i zalety procesu integracji europejskiej,</li> <li>- zaprezentować sylwetki</li> </ul>                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować* wybrane problemy [osiągnięcia] Unii Europejskiej;</li> <li>- zaprezentować* wybrane państwa członkowskie Unii Europejskiej [historia,</li> </ul>                                                                                         |

|                                      |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                         |
|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                      |                                                                                                                                                                          | główne przyczyny integracji europejskiej,<br>- wymienić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej;<br>.                                                                                            | Ojców założycieli zjednoczonej Europy;<br>- wyjaśnić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej;<br>- podać nazwy głównych organów Unii Europejskiej;<br>- wymienić imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej. | polityczne Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.                                                                                                                                                  | kultura, demografia, ekonomia, itp.]<br>- zaplanować [zorganizować / aktywnie uczestniczyć] <i>Dzień Europy</i> w szkole.               |
| <b>3. Polska w Unii Europejskiej</b> | - podać przykłady praw/korzyści, które nabyli obywatele polscy po wejściu Polski do Unii Europejskiej,<br>- podać rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej. | - wyjaśnić, w jaki sposób nabywa się obywatelstwo Unii Europejskiej,<br>- wymienić prawa wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej,<br>- wymienić nazwy funduszy unijnych, z których korzysta Polska. | - podać informacje dotyczące głównych etapów integracji Polski z Unią Europejską [referendum ratyfikacyjne];<br>- podać przykłady wykorzystania funduszy unijnych;<br>- wyjaśnić, na czym polega Europejski Rynek Wewnętrzny.                                          | - ocenić proces integracji Polski z Unią Europejską - przedstawić korzyści i zagrożenia;<br>- wyjaśnić, na jakich zasadach funkcjonuje Strefa Schengen;<br>- przedstawić korzyści wynikające z przynależności Polski do Strefy Schengen. | - zaprezentować* inwestycje gminne, finansowane ze środków unijnych;<br>- zaprezentować* wybraną inicjatywę unijną dotyczącą młodzieży. |
| <b>4. Problemy</b>                   | - wymienić                                                                                                                                                               | - wskazać, na                                                                                                                                                                                           | - podać                                                                                                                                                                                                                                                                | - podać                                                                                                                                                                                                                                  | -                                                                                                                                       |

|                                        |                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>współczesnego świata</b>            | <p>przykłady ilustrujące proces globalizacji;</p> <p>- podać przykłady pomocy humanitarnej.</p>          | <p>podstawie mapy, państwa globalnej Północy i globalnego Południa;</p> <p>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa;</p> <p>- podać przykłady globalizacji ekonomicznej i kulturowej współczesnego świata.</p> | <p>przykłady ilustrujące dysproporcję rozwojową pomiędzy państwami globalnego Południa i globalnej Północy;</p> <p>- podać przykłady zależności pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa;</p> <p>- uzasadnić konieczność udzielania pomocy humanitarnej.</p> | <p>przyczyny dysproporcji rozwojowych współczesnego świata;</p> <p>- wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji;</p> <p>- wyjaśnić, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna ;</p> <p>- wyjaśnić pojęcia Grupa G7.</p> | <p>zaprezentować* działania wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej;</p> <p>- zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie / dyskusji] dotyczącą sposobów udzielania efektywnej pomocy społecznościom globalnego Południa;</p> <p>- zaprezentować* problemy wybranego państwa globalnego Południa.</p> |
| <b>5. Konflikty zbrojne na świecie</b> | <p>- podać przykłady działań terrorystycznych;</p> <p>- podać przykłady konfliktów międzynarodowych.</p> | <p>- podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się rozwiązywaniem konfliktów i walką z terroryzmem;</p> <p>- wymienić skutki</p>                                                                                                                     | <p>- na wybranych przykładach przedstawić przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych;</p> <p>- wymienić skutki rozwoju terroryzmu</p>                                                                                                                                 | <p>- przedstawić różne rodzaje terroryzmu;</p> <p>- wyjaśnić, dlaczego walka z terroryzmem jest trudna i często nieskuteczna .</p>                                                                                                                                       | <p>- zaprezentować* wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie, strony konfliktu, przyczyny i formy konfliktu, sposoby</p>                                                                                                                                                                                                                   |

|                                 |  |                                                       |                                                                  |  |                        |
|---------------------------------|--|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|--|------------------------|
|                                 |  | długotrwałyc<br>h konfliktów<br>międzynarod<br>owych. | współczesny<br>m świecie;<br>- wymienić<br>cechy<br>ludobójstwa. |  | rozwiązania<br>sporu]. |
| <b>Podsumowani<br/>e i test</b> |  |                                                       |                                                                  |  |                        |